

Lokal handlingsplan avseende våldsbejakande extremism

**Spånga-Tensta stadsdelsnämnd
Maj 2018**

Reviderad den 24 maj 2018

stockholm.se

Sammanfattning

Inom ramen för Stockholm Stads trygghets- och säkerhetsprogram har riktlinjer avseende stadens arbete mot våldsbejakande extremism tagits fram. I riktlinjerna framgår att lokala handlingsplaner ska tas fram i varje stadsdelsnämnd. De lokala handlingsplanerna syftar till att säkerställa en tydlig ansvarsfördelning och struktur för arbetet med att förebygga och motverka våldsbejakande extremism på lokal nivå. Den kursiverade texten är ändringar som gjorts i denna reviderade version.

Våldsbejakande extremism är handlingar i syfte att stödja, uppmana till eller delta i ideologiskt motiverade våldshandlingar för att främja den egna ideologin. Det finns i huvudsak tre våldsbejakande extremistiska miljöer i Sverige, vit-makt-miljön, den autonoma miljön och den islamistiska extremistmiljön

När det gäller förekomst av vit makt-miljö och den autonoma miljön så visar både polisens och förvaltningens kartläggning att det inte förekommer några aktiviteter som har sin utgångspunkt i dessa miljöer i stadsdelsområdet. Den våldsbejakande islamistiska miljön bedöms av polisen för närvarande som regionens starkaste ur perspektivet av antal potentiellt brottsaktiva personer. Situationen i Järva är inte att jämföra med andra områden i Stockholm eftersom det finns en större andel bekräftade våldsbejakande extremister boende i Järva.

Den lokala handlingsplanen omfattar åtgärder som i huvudsak kan delas in i följande tre kategorier:

- Utbilda personalgrupper inom förvaltningen i syfte att öka deras förmåga att se tecken på radikaliserings samt öka kunskapen bland verksamma om hur de ska agera vid misstanke.
- Samverka med polisen i syfte att förebygga och förhindra våldsbejakande extremism.
- *Följa rutiner för hantering av radikaliserade individer.*

Innehåll

Sammanfattning	3
Bakgrund	5
Definitioner	5
Avgränsning	6
Uppföljning	7
Olika våldsbejakande extremistmiljöer i Sverige	7
Autonoma miljö	7
Vit makt-miljö	8
Islamistiska extremistmiljö	9
Lokal lägesbild	9
Autonoma miljö	10
Vit makt-miljö	10
Islamistisk extremistmiljö	11
Lokal handlingsplan	11
Kompetenshöjande arbete	12
Åtgärder	12
Förebyggande arbete	13
Förhindrande arbete	15
Avhopparverksamhet	15
Anhörigstöd	16
Rutin för rapportering av händelse med anknytning till våldsbejakande extremism	16
Rutin för hantering kring radikaliserade individer	17
Samverkan	18
Samverkan kring individer i risk att radikalisering	18

Bakgrund

Inom ramen för Stockholm Stads trygghets- och säkerhetsprogram har särskilda riktlinjer avseende stadens arbete mot våldsbejakande extremism tagits fram. Syftet med riktlinjerna är att tydliggöra övergripande inriktning, ansvarsfördelning och uppgifter för stadens arbete mot våldsbejakande extremism. Riktlinjerna har tagits fram av stadsledningskontoret med utgångspunkt från remisshanteringen av socialnämndens tidigare förslag till strategidokument och samråd med berörda aktörer inom och utanför stadens organisation. Riktlinjerna följer den nationella samordnarens övergripande avgränsning och definitioner av målgrupper och åtgärdsområden. Aktiviteter, metoder och samverkansformer ska efter kommunfullmäktiges beslut om riktlinjer preciseras i lokala handlingsplaner mot våldsbejakande extremism. Dessa planer ska utgå från lokala och verksamhetsspecifika förhållanden, följa en gemensam struktur och godkännas av kommunstyrelsen. Kommunstyrelsen ansvarar för att årligen följa upp riktlinjerna och stadens samlade arbete mot våldsbejakande extremism.

För att säkerställa Stockholms stads förmåga att förebygga och försvåra våldsbejakande extremism i staden beslutade kommunfullmäktige i maj 2016 om stadsövergripande riktlinjer mot våldsbejakande extremism.¹ I enlighet med dessa inrättades en central samordnare för att koordinera stadens arbete. Den centrala samordnaren är placerad på stadsledningskontoret, avdelningen för välfärdsutveckling. Till sin hjälp har den centrala samordnaren utpekade samordnare i alla stadsdelsförvaltningar samt i social-, utbildnings-, idrotts-, kultur- och arbetsmarknadsförvaltningen. I *Budget 2017 – Ett Stockholm för alla* framgår att stadens arbete mot våldsbejakande extremism ska stärkas med utgångspunkt i de beslutade riktlinjerna.

De lokala handlingsplanerna syftar till att säkerställa en tydlig ansvarsfördelning och struktur för arbetet med att förebygga och motverka våldsbejakande extremism på lokal nivå.

Definitioner

Nedan framgår definitioner av olika begrepp som används kring våldsbejakande extremism.

Våldsbejakande – handlingar såsom att stödja, uppmana till eller delta i ideologiskt motiverade våldshandlingar för att främja en sak.

¹ Riktlinjer avseende stadens arbete mot våldsbejakande extremism, dnr 155-943/2015

Extremism – rörelser, ideologier eller individer som inte accepterar en demokratisk samhällsordning. Den grundläggande politiska normen, där politiska mål och samhällsförändringar kan påverkas genom politiken och uppnås genom demokratiska processer, accepteras inte. Extremism används också för att beskriva företeelser där individer använder extrema metoder för att förändra samhället i önskad riktning.

Radikalisering – Den process som leder till att en person eller en grupp stödjer eller utövar ideologiskt motiverat våld för att främja en sak. De individer som anslutit sig till våldsbejakande extremistmiljöer har nästan alltid genomgått en radikaliseringsprocess där det går att identifiera betydande likheter i radikaliseringsprocessen oavsett till vilken ideologi en person radikaliserats.

Våldsbejakande extremism - Säkerhetspolisen använder våldsbejakande extremism som ett samlingsnamn för icke-demokratiska uttryck där våld och hot används eller förespråkas som ett medel att uppnå politiska mål. Med detta menas att medlen som används för att uppnå politiska mål inskränker andra individers eller grupperns möjligheter att utöva sitt inflytande i samhället vilket utgör ett hot mot demokratin. Begreppet handlar således om personer och grupper som vill skada eller sätta det demokratiska systemet ur spel och som inte drar sig för att använda våld för att nå sina syften. Både material och handlingar kan vara våldsbejakande. Hot om våld, handlingar som uppmanar till våld och andra metoder som syftar till att skrämma exempelvis politiker till tystnad och där den underliggande ideologin kommer från en antidemokratisk tankevärld räknas till våldsbejakande extremism.

Avgränsning

Eftersom det är en lokal handlingsplan omfattas den endast av åtgärder förvaltningen har rådighet över vilket bland annat innebär att stadsdelsområdet skolor och gymnasier är undantagna från handlingsplanen. Centralt för den lokala handlingsplanen är att kunskapen ska integreras i alla verksamheter, men att fokus ligger på stadsdelens egen rådighet. I viss utsträckning redovisas aktiviteter där stadsdelsnämnden saknar egen rådighet. Genom samverkan och påverkan i form av initiativ och förslag riktade till andra bestämmande instanser är förhoppningen att förbättringar och förändringar ska kunna realiseras inom områden där stadsdelen saknar egen bestämmanderätt.

Uppföljning

Enligt stadens riktlinjer ska handlingsplanen behandlas av ansvarig nämnd och godkännas av kommunstyrelsen. Handlingsplanen ska följas upp årligen inom ramen för ordinarie styrning under målet Stockholm är en stad med levande och trygga stadsdelar. En första uppföljning av vidtagna åtgärder görs i samband med årets verksamhetsberättelse. Uppföljning sker även löpande i olika forum, exempelvis inom ramen för samverkan med lokalpolisen. Handlingsplanen revideras årligen utifrån aktuell lägesbild. Lägesbilden tas fram tillsammans med andra berörda nämnder samt i samarbete med polisen. För att tydliggöra mål kopplat till riktlinjerna och för att på ett bättre sätt kunna stödja nämnderna i uppföljning och utvärdering av insatsernas effekt bedrivs ett utvecklingsarbete stadsövergripande i samverkan med Försvarshögskolan.

Olika våldsbejakande extremistmiljöer i Sverige

För närvarande finns, i enlighet med den nationella samordnarens definition, i huvudsak tre våldsbejakande extremistiska miljöer i Sverige: den våldsbejakande högerextremistiska vit makt-miljön, den våldsbejakande vänsterextremistiska autonoma miljön och den våldsbejakande religiösa extremistmiljön. Därutöver finns ensamagerande extremister som motiveras till våldshandlingar av olika ideologier, men som inte tillhör nämnda grupper eller nätverk. Nedan beskrivningar är hämtade ur Våldsbejakande extremism i Sverige - nuläge och tendenser (Ds 2014:4).

Autonoma miljön

Den autonoma miljön strävar efter ett klasslöst samhälle utan styre från någon auktoritet. Uppfattningen inom miljön är att dagens demokrati inte är tillfredsställande. Den enda styrelseformen som kan accepteras är ett självstyre från folket. Inom miljön hävdas att kapitalistiska drivkrafter har greppet om dagens samhälle och att detta utgör ett hinder för att uppnå idealsamhället – ett samhälle som är jämställt och klasslöst och där människor med olika ursprung och sexuell läggning ska kunna leva på lika villkor. Vissa sammanslutningar inom den autonoma miljön menar att ett nytt styrelseskick endast kan uppnås genom revolution.²

² Ds 2014:4 Våldsbejakande extremism i Sverige - nuläge och tendenser

Enligt Säkerhetspolisens bedömning har den autonoma miljöns förmåga minskat under de senaste åren. Trots detta bildades under 2017 ett nytt nordiskt autonomt nätverk. Nätverket kan i förlängningen lägga grunden för ytterligare organisering.³ Utöver opinionsbildande yttringar och aktiviteter använder individer med koppling till den autonoma miljön också systematiskt och regelbundet våld, hot och trakasserier för att hindra människor från att mötas, utföra sina uppdrag eller sitt arbete och uttrycka sina åsikter.⁴

Vit makt-miljön

Vit makt-miljön ser framför sig ett etniskt homogent samhälle där det inte förekommer inslag av andra kulturer. De menar att människosläktet kan delas in i raser och de ser negativt på invandring av människor som de inte räknar till den vita rasen. Synen på människosläktet som indelad i raser finns inom hela vit makt-miljön även om det varierar hur starkt detta lyfts fram. Uppfattningarna kan variera från föreställningen om ett raskrig där extremisterna är soldater, till en uppfattning om att olika raser ska få tillåtas existera i världen vid sidan av varandra så länge de olika raserna inte blandas. Omvärlden förknippar ofta vit makt-miljön med den nationalsocialistiska ideologin och flera aktörer inom miljön har anammat denna (även om det inte gäller för samtliga i miljön). Inom vit makt-miljön är en del av målet ett auktoritärt styre och det verkar finnas drivkrafter för tydlig struktur, ordning och totala lösningar. Sedan en tid präglas delar av vit makt-miljön av en utveckling där man oftare talar om kultur istället för ras. De använder benämningar som patriotism eller ”nationella rörelsen” för att beskriva sig själva.⁵

Enligt Säkerhetspolisen har aktiviteten i vit makt-miljön ökat gradvis i Sverige under flera år. Aktiviteterna är främst av opinionsbildande karaktär på offentlig plats. Vid sidan om de opinionsbildande aktiviteterna använder individer inom vit makt-miljön regelbundet och systematiskt våld, hot och trakasserier för att hindra människor från att mötas, utföra sina uppdrag, sitt arbete och uttrycka sina åsikter.⁶

³ Säkerhetspolisen 2017 s.34

⁴ Säkerhetspolisen 2017 s.63

⁵ Ds 2014:4 Våldsbejakande extremism i Sverige - nuläge och tendenser

⁶ Säkerhetspolisen 2017 s.63

Islamistiska extremistmiljön

Den svenska våldsbejakande islamistiska miljön inspirerades övergripande av en salafistisk-jihadisk ideologi. Detta ideologiska paraply förenar både al-Qaida och Islamiska Staten (IS). IS är en utbrytarorganisation från al-Qaida och skillnaden dem emellan ligger närmast i att IS har en mer extrem syn på vilka de uppfattar som fienden. Enligt IS är alla som inte delar deras ideologi att betrakta som motståndare, vilket innebär att även muslimer som inte överensstämmer med gruppens övertygelser utmålas som fiender och utgör legitima måltavlor. Gemensamt för dem båda är dock att ideologin motiverar attentat mot civila, dels enligt deras egen logik som svar på ockupation av muslimska länder och våld mot muslimer, dels som ett svar på upplevda kränkningar av islam. Målet som beskrivs är att genom våld införa ett islamiskt styre (sharia) inom ramen för en domedagsprofetia. Det västerländska demokratiska styrelseidealet, kolonialismen och förhållanden som tillskrivs västvärlden anses ha fördärvat islam. Västvärldens sekularisering och sätt att leva görs då även till mål för angrepp från miljöns extremister. I samband med inbördeskriget i Syrien och de spridningseffekter som följde i närliggande länder lyckades IS skickligt profitera på det maktvakuum som uppstod. Genom propaganda på social media attraherade gruppen många anhängare, och när de utropade sitt kalifat i juni 2014 ökade tillströmningen till en nivå som saknar historisk jämförelse. Idag beräknar säkerhetstjänster att drygt 5000 individer rest från Europa för att ansluta sig till gruppen. IS har även uppmuntrat till att anhängare bör utföra attentat i sina hemländer – med de vapen de har att tillgå. Många av de terrorattentat som drabbat Europa sedan 2014 kan härledas till IS - antingen genom attentatspersoner som har haft direkt kontakt med terrororganisationen, eller som på något sett inspirerats av dess upprop och ideologi.⁷

Säkerhetspolisen bedömer att ensamagerande gärningsmän med en våldsbejakande islamistiska ideologi i dagsläget utgör det största hotet.⁸ Antalet personer som attraheras av det ideologiska budskapet bedöms ha ökat under de senaste åren⁹ och Sverige anses vara ett legitimt men inte prioriterat mål för internationella terrororganisationer.¹⁰

Lokal lägesbild

Den lokala lägesbilden har kartlagts dels i dialog med polisen, dels genom intervjuer med representanter från skolor, religiösa samfund,

⁷ Försvarshögskolan 2017-06-28

⁸ Säkerhetspolisen 2017 s.46

⁹ Säkerhetspolisen 2017 s.34, 63

¹⁰ Säkerhetspolisen 2017 s.46

lokala föreningar, jobbtorg samt bostadsbolag. Den lokala lägesbilden gör inga anspråk på att ha en total kontroll över vad som faktiskt finns i stadsdelsområdet. Om detta kan vi bara spekulera eftersom mörkertal och låg upptäcktsrisk innebär att det alltid finns ett mått av osäkerhet vad gäller att återge en så korrekt bild av läget som möjligt. *Under 2017 och fram till mars 2018 har ett fall av klotter i stadsdelsområdet rapporterats till Trafikkontoret och två fall av händelser i stadens incidentrapporteringssystem, IA, som kan ha koppling till våldsbejakande extremism.*

Autonoma miljön

Enligt polisens bedömning så är aktiviteter från den autonoma miljön låg vilket har sin förklaring i att miljön de senaste två åren drabbats av flera bakslag i form av domar, intern splittring, avhopp och organisatoriska förändringar. Miljön saknar idag geografisk bas, även om en viss övervikt till regionens södra delar kan ses. Förvaltningens kartläggning påvisar inga tecken på en aktiv autonom miljö i stadsdelsområdet. Mot bakgrund av detta är den sammanlagda bedömningen att det inte finns någon verksam autonom miljö i Spånga-Tensta och att det inte finns några tecken på att detta kommer att förändras inom de närmsta två-tre åren. Läget kan förändras om enskilda brottsaktiva inom den autonoma miljön som är boende i stadsdelsområdet, startar upp ett mer organiserat lokalt nätverk av något skäl.

Vit makt-miljön

Från att ha haft en hög frekvens av brottslighet av vålds- och hatbrottskaraktär fram till 2014 har vit makt-miljön sedan dess skiftat fokus till propagandaspridning, medan gatuvaldet nästan helt upphört. Mot bakgrund av detta är den sammanlagda bedömningen att det inte finns någon verksam vit makt-miljö i stadsdelsområdet och att det inte finns några tecken på att detta kommer att förändras inom de närmsta två-tre åren. Läget kan förändras om enskilda brottsaktiva inom vit makt-miljön som är boende i stadsdelen, startar upp ett mer organiserat lokalt nätverk av något skäl. Faktorer som har med lokal flyktinghantering att göra kan innebära opposition som innehåller rasistiska inslag. Det kan vara möten, flygbladsutdelning i brevlådor eller rekryteringsförsök till aktörer inom vit makt-miljön. Det kan skapa oro i närområdet och det kan vara ett tecken på att en enskild individ i området håller på att radikaliseras.

Islamistisk extremistmiljö

Den våldsbejakande islamistiska miljön bedöms av polisen för närvarande som regionens starkaste ur perspektivet av antal potentiellt brottsaktiva personer. Den ideologiskt motiverade brottsliga verksamheten är primärt riktat mot förhållanden i andra stater, även om sidobrott kan genereras i Sverige i samband med understödjande verksamhet eller som en del av den egna försörjningen baserad på brottslighet. Situationen i Järva är inte att jämföra med andra områden i Stockholm eftersom det finns en större andel bekräftade våldsbejakande extremister boende i Järva.

Det finns också ett antal bekräftade resenärer över tid, bland annat för att ansluta sig till IS och Al Shabab. Enligt Säkerhetspolisen har ett antal personer från Järva rest till konfliktområden under 2014-2015 för att på olika sätt delta eller stödja sådan verksamhet. Det är främst unga vuxna som rest iväg. I något fall har man kommit tillbaka till Sverige. Dock har resandet under senare tid minskat vilket sannolikt beror på att det har blivit svårare att ta sig in i Syrien.

Rekrytering till våldsbejakande extremistiska miljöer och oro för sådan verksamhet har eskalerat inom området till följd av händelserna i omvärlden. Järva bedöms vara ett av de områden i Sverige där rekrytering till våldsbejakande islamistisk extremism sker.

Polisen har utvecklat ett metodstöd för att ta fram lägesbilder, där även en bedömning avseende våldsbejakande extremism ingår. Polisen bedömer att den våldsbejakande extremismen i Spånga-Tensta stadsdelsområde utgör ett litet problem men uppger samtidigt att bedömningen är osäker.

Lokal handlingsplan

Den lokala handlingsplanen inleds med en beskrivning av åtgärder inom områdena *kompetenshöjande arbete*, förebyggande arbete och förhindrande arbete. Därefter följer ett avsnitt som redogör för det samverkansarbete som behövs för att åtgärderna ska kunna genomföras. Den lokala handlingsplanen utgör vidare en bilaga till den samverkansöverenskommelse som stadsdelsnämnden har med lokalpolisområdet i Järva eftersom en del av åtgärderna i handlingsplanen sker i samverkan med polisen.

Kompetenshöjande arbete

Behovet av kunskapshöjande insatser är fortsatt stort. Som ett led i det stadsövergripande stödet beslutade juridiska avdelningen, i slutet av januari 2018, en rättspromemoria som belyser juridiska förutsättningar för delar av kommunens arbete. Stadens vägledning för arbetet mot våldsbejakande extremism kommer att lanseras under våren 2018.

Det finns en stadsövergripande utbildningsplan för området våldsbejakande extremism. Under hösten 2017 genomfördes en grundläggande utbildning där ca 1700 medarbetare deltog. Grundutbildning kommer genomföras igen under hösten 2018. Under april 2018 genomfördes fördjupningsutbildningar riktade till prioriterade verksamheter såsom socialtjänstens mottagningsenheter, arbetsmarknadsförvaltningens uppsökare, utbildningsförvaltningens rektorer, lärare m.fl. Fördjupningsutbildningarna planeras i samverkan mellan den centrala samordnaren och respektive förvaltning. Spånga-Tensta stadsdelsförvaltning har säkerställt att relevant personal deltagit i de stadsövergripande utbildningar som anordnats.

Som ytterligare stöd för stadens medarbetare finns stadens kunskapsunderlag om arbetet mot våldsbejakande extremism samlat på en intranätssida. På sidan finns en presentation som innehåller grundläggande information om våldsbejakande extremism, symboler, lokalt och nationellt stödmaterial, rapporter, boktips och poddar för ytterligare kunskapsinhämtning, filmade föreläsningar m.m. Därutöver anordnas kunskapshöjande föreläsningar på området. Dessa är öppna för stadens alla medarbetare. I februari föreläste Försvårshögskolan och i maj föreläser FOI, Totalförsvarets forskningsinstitut. Dessa föreläsningar filmas och läggs på intranätssidan för att tillgängliggöras för så stor del av stadens medarbetare som möjligt.

Åtgärder

I detta avsnitt redogörs för de åtgärder som förvaltningen genomfört under 2017 samt avser att genomföra, enskilt eller i samverkan med andra, fram till och med 2018. Handlingsplanen utgår ifrån att det handlar om åtgärder för att upptäcka, förebygga och förhindra enskilda individer att radikaliserar. Utgångspunkten har också varit att enskilda individer vistas i olika kontexter såsom den nära kretsen, som en ideell part i det civila samhället och som en medborgare som kommer i kontakt med den offentliga sektorns verksamheter. Den nära kretsen består av familj, släkt, vänner, arbetskamrater och studiekamrater. Det civila samhället utgörs av

föreningar och trossamfund eller andra idéburna organisationer där den enskilde kan vara aktiv eller passiv medlem. Inom ramen för den offentliga sektorns verksamheter kommer enskilda medborgare i kontakt med exempelvis förskola, skolväsendet, sjukvården, polisen och socialtjänsten med flera.

Förebyggande arbete

Förebyggande arbete innebär åtgärder för att så tidigt som möjligt upptäcka att den enskilde håller på att radikaliseras, det vill säga innan individen genomför brottsliga extremistiska handlingar. Det innebär inte att redan kriminella individer inte kan radikaliseras men att lämna en mer traditionell kriminell livsstil inryms inte inom ramen för denna handlingsplan.

Det finns varningssignaler såsom att individens retorik förändras till en mer konspiratorisk och polariserad världsbild där den egna ideologiska tillhörigheten framställs som god och de andra utmålas som mindre värda eller som fiender. Konflikten med det omgivande samhället och förhållandet av våld är centralt. Avhumanisering av meningsmotståndare möjliggör våld, trakasserier och hot mot andra. Internet är i dag den i särklass största plattformen för radikalisering. Individen tillbringar mycket tid med att studera hemsidor, böcker och filmer med ett tydligt extremistiskt budskap. I vissa fall ägnar man sig åt klotter och liknande skadegörelse. Individen kan vara inblandad i händelser grundade i extrema åsikter men som inte faller in under brottsbalken. Dock kan det vara tecken på en radikalisering.

I den nära kretsen eller inom ramen för ett engagemang i det civila samhället upptäcks troligen förändringen tidigt. Benägenheten att avslöja för andra kan dock förhindras av emotionella skäl eller av rädsla. Det kan också vara förknippat med ett förnekande eller godtrogenhet. Oavsett vilket, så är det ett lokalt ansvar att förmedla hur man kan komma i kontakt med förvaltningens socialtjänst för att få stöd i att gå vidare med en anmälan.

När det gäller den offentliga sektorn verksamheter så kommer anställd personal i kontakt med medborgare i sin tjänsteutövning.

När det gäller stadsdelsområdets offentliga sektor och bostadsbolag samt fastighetsägare i Spånga-Tensta så präglas verksamheten av de typiska problem som karaktäriserar ett utanförskapsområde med stor andel ungdomar som inte klarar skolan, unga vuxna som saknar sysselsättning samt segregationsproblematik. Anställda behöver ha

kunskap om vilka tecken som är typiska för radikaliseringsprocessen. Det gäller kunskap om hur individer förändras under radikaliseringsprocessen, men också kunskap i hur man tolkar klotter, skadegörelse eller andra händelser som har sin utgångspunkt i extremism. Det gäller också att öka förmågan hos personalen att reagera på avvikelser och öka kunskapen om hur man söker information på internet för att själv kunna bedöma om symboler, gester eller retorik som används och har sin utgångspunkt i våldsbejakande extremism. Utbildningsmaterial kan ge bra baskunskaper i själva fenomenet radikalisering, men inte tillräckligt vad gäller att fånga in allt som utgör tecken på förekomst av våldsbejakande extremism i ett område eftersom det ständigt kommer nya symboler och tecken.

När det gäller den grundläggande orsaken till utanförskap, vilket utgör en anledning till radikalisering, har Spånga-Tensta stadsdelsnämnd fångat upp den problematiken inom ramen för de lokala utvecklingsprogrammen avseende barns och ungas livsvillkor samt arbete och sysselsättning. Detta är ett långsiktigt arbete som startades upp under 2016.

Våldsbejakande extremism har hög prioritet inom förvaltningens arbete för att förebygga kriminalitet.

Åtgärder för förebyggande arbete	Ansvarig aktör	Samverkan	Uppföljning
Samverka <i>med</i> offentlig sektor och bostadsbolag/fastighetsägare som verkar i stadsdelen	Stadsdelsförvaltningen	Polis <i>Bostadsbolag</i> <i>Fastighetsägare</i>	Senast 2018
Samhällsvägledning till medborgare avseende kontaktvägar till socialtjänsten.	Stadsdelsförvaltningen		Senast 2018
Utbildning för relevant personal i <i>våldsbejakande extremism</i> .	Stadsdelsförvaltningen		Senast 2018
Utveckla kompetensen vid enheten sociala insatsgruppen 19-29 år avseende våldsbejakande extremism.	Stadsdelsförvaltningen		<i>Genomfört 2017</i>
Värdegrundsarbete i förskola, fritidsgårdar och parklekar	Stadsdelsförvaltningen		<i>Genomfört 2017</i>
Samtliga hot- och våldsplaner ska revideras under året för att	Stadsdelsförvaltningen	Polis	Senast 2018

uppdateras vad gäller våldsbejakande extremism			
Lämna information till polisen vid misstankar om händelser som har beröring med våldsbejakande extremism.	Stadsdelsförvaltningen	Polis	<i>Rutin införd 2017</i>
Återkräva föreningsbidrag vid konstaterande om våldsbejakande extremism eller anmoda redovisning av verksamhet vid oro om våldsbejakande extremism	Stadsdelsförvaltningen	Polis Samfund Föreningar Kronofogde Arbetsförmedling Skatteverket	<i>Enkätstudie förenings demokratiska värderingar 2017</i>
Nämnden kommer att beakta möjligheten till utökad samverkan med olika aktörer i civilsamhället för att tillvarata värdefull kompetens.	Stadsdelsförvaltningen	Civilsamhället	Senast 2018
Nämnden kommer att tydliggöra kopplingen mellan stadens program mot våld i nära relationer och hedersrelaterat våld och förtryck i arbetet mot VBE.	Stadsdelsförvaltningen		Senast 2018
Skapa tydligare rutiner runt föreningsstöd och uthyrning av förvaltningens lokaler.	Stadsdelsförvaltningen		<i>Genomfört 2017</i>

Förhindrande arbete

Förhindrande arbete innebär att det måste finnas god beredskap och kompetens för att hantera de individer som är i riskzon för radikaliserings samt individer som redan är radikaliserade oavsett om de är motiverade till en förändring eller inte. När det gäller olika åldersgrupper så ansvarar socialtjänsten för åldersgruppen 18 år och lägre, medan sociala insatsgruppen 19-29 år ansvarar för åldersgruppen 19 och uppåt. Dessa båda samverkar i insatserna oavsett åldersgrupp.

Det som initierar insatser enligt föreliggande handlingsplan är anmälan till polis och socialtjänst. Insatserna ska användas om oro eller bekräftad radikaliserings finns.

Avhopparverksamhet

I Spånga-Tensta stadsdelsförvaltning har enheten sociala insatsgruppen 19-29 år bedrivit avhopparverksamhet sedan 2013. Då en individ känner motivation till förändring är det mycket viktigt att snabbt fånga upp individen och påbörja förändringsarbetet.

Sociala insatsgruppen 19-29 år kommer utveckla metoder för att arbeta med individer som radikaliserats eller avhoppare i samverkan med socialtjänsten och polisen.

Anhörigstöd

Anhöriga kan stå helt maktlösa och betrakta en radikalisering. Anhöriga som får se på när en släkting upplever orättvisa och i kombination med ett ökat ideologiskt intresse och sökande efter spänning eller gemenskap vänder sig bort från familj och vänner. När det gäller anhörigstöd finns också det motsatta perspektivet, det vill säga att en person utsätts för påtryckningar från anhöriga och att de drivande faktorerna i det sociala sammanhanget kan vara familj, vänner, ledargestalter och etablerade nätverk. Det är viktigt att dessa också har möjlighet att komma i kontakt för att få stöd i att hantera en sådan situation. *Därför är det viktigt att kontaktvägar till socialtjänsten är kända hos medborgarna.*

Rutin för rapportering av händelse med anknytning till våldsbejakande extremism

Rutin för hantering kring radikaliserade individer

Vid ett bekräftat fall etableras en insatsgrupp omgående. Följande rutin gäller:

- Oavsett hur fallet inkommit till stadsdelsförvaltningen ska detta omgående meddelas närmaste avdelningschef som följer nedanstående rutin
- Informera omgående stadsdelsdirektör *och avdelningschef Individ och familj*.
- *Avdelningschef Individ och familj* kallar följande funktioner till ett möte
 - Enhetschef för sociala insatsgruppen 19-29
 - Enhetschef för aktuell enhet inom individ och familjeomsorgen
 - Annan aktör, intern eller extern, som är relevant för det enskilda fallet
- Mötet ska innefatta följande punkter
 - Fakta
 - Inriktning för insatsen
 - Kommunikation
 - Samverkansaktörer
 - Uppföljning
- Avdelningschef *Individ och familj* beslutar genom hela processen samt avslutar insatsen

Åtgärd för förhindrande arbete	Ansvarig aktör	Samverkan	Uppföljning
Följa rutin för <i>hantering kring radikaliserade individer</i>	Socialtjänsten.	Polis <i>Annan relevant aktör, intern eller extern</i>	Vid behov
Vid misstanke om radikalisering undersöka familjeförhållanden och om oro avseende barn	Stadsdelsförvaltningen och i samverkan mellan enheten för sociala insatsgruppen 19-29 år samt socialtjänsten.	<i>Utbildningsförvaltningen</i> Polis	Vid behov.

finns, anmäla detta till socialtjänsten.			
Lämna information till polisen vid misstankar om brott som har beröring med våldsbejakande extremism.	Stadsdelsförvaltningen och i samverkan mellan enheten för sociala insatsgruppen 19-29 år samt socialtjänsten.	Polis	Vid behov

Samverkan

Samverkan med polis avseende våldsbejakande extremism finns i överenskommelsen mellan Spånga-Tensta stadsdelsförvaltning och polisen i Järva lokalpolisområde (Dnr 1.2.5-294/2017). Samverkan med övriga aktörer sker inom ramen för den ordinarie verksamheten vid behov samt vid etablerandet av en social insatsgrupp på förekommen anledning.

Samverkan kring individer i risk att radikaliserings

I stadens verksamheter möter medarbetare individer i riskzon för destruktiva livsmiljöer och utanförskap, exempelvis kriminalitet och radikaliserings. Det finns behov att utveckla arbetssätt och metoder för att fånga upp och motverka att individer radikaliserats. Särskilt viktig är samverkan mellan skola, socialtjänst och polis. För att tydliggöra rutiner för gemensam hantering kring radikaliserade individer har ett flödesschema tagits fram. Där beskrivs hur medarbetare i staden ska agera när de känner oro för en individ eller det har inträffat något som kan vara kopplat till våldsbejakande extremism.

Socialtjänsten har enligt lagstiftning det yttersta ansvaret för att enskilda får det stöd och den hjälp de behöver. Det finns dock inga lagar som stödjer kommuner i att sätta in tvångsåtgärder mot personer som exempelvis återvänt från krig eller rör sig i miljöer med våldsbejakande extremism.

Om en person vill ha stöd kan socialtjänsten erbjuda insatser. Alla ärenden utgår ifrån individens behov, vilket säkerställer att rätt stöd ges utifrån varje enskild individs förutsättningar. Om individen samtycker till att information delas mellan myndigheter och aktörer kan stödet erbjudas inom ramen för tex sociala insatsgrupper. I en social insatsgrupp ingår representanter från olika myndigheter och aktörer. Här kan också företrädare för trossamfund, idrottstränare och andra representanter från civilsamhället ingå, allt utifrån den enskildes behov. Socialtjänst och polis ingår alltid.